

Τα ναρκωτικά στο προσκήνιο

Μέτρηση της επικράτησης και της επίπτωσης της χρήσης ναρκωτικών

Δείκτες της πολιτικής πρόληψης της ΕΕ για τα ναρκωτικά

Σε πολλές περιπτώσεις κύριο χαρακτηριστικό της πολιτικής σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο είναι η μείωση της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών μέσω της πρόληψης. Ο πρώτος στόχος της στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2000-2004) είναι η σημαντική μείωση, σε διάστημα πέντε ετών, της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών, καθώς και της μύησης νέων ατόμων στη χρήση τους, ιδιαίτερα νέων κάτω των 18 ετών.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά, το οποίο αποτελεί την πρακτική εφαρμογή αυτής της στρατηγικής, καθορίζει προτεραιότητες για την επίτευξη αυτού του στόχου. Σε αυτές περιλαμβάνονται: ολοκληρωμένα προγράμματα πρόληψης τόσο για τα νόμιμα όσο και για τα παράνομα ναρκωτικά, που αφορούν κυρίως τα σχολεία και την παροχή βοήθειας στους γονείς, διευρυμένη δράση για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και της εγκληματικότητας των νέων, θετικές εναλλακτικές επιλογές της νεολαίας έναντι των ναρκωτικών και καινοτόμες προσεγγίσεις όσον αφορά την πρόληψη της χρήσης συνθετικών ναρκωτικών.

Το σχέδιο δράσης καλεί επίσης το ΕΚΠΝΤ να συμβάλει στην αξιολόγηση της πρόσδου που σημειώνεται σχετικά με την επίτευξη των στόχων. Όσον αφορά τον πρώτο στόχο, το ΕΚΠΝΤ χρησιμοποιεί δείκτες για

«Η πληροφόρηση και η αξιολόγηση της χρησιμότητάς της αποτελούν τον πυρήνα μιας αποτελεσματικής στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά. Οι δείκτες επικράτησης και επίπτωσης της χρήσης ναρκωτικών είναι ζωτικής σημασίας για τους παράγοντες χάραξης πολιτικής, εάν θέλουν να διαμορφώσουν ένα πραγματικά ξεχωριστό σχέδιο δράσης, ιδίως σε σχέση με την προστασία της ευάλωτης νεολαίας μας από τις επιθλαβείς συνέπειες των ναρκωτικών.»

ΜΙΚΕ TRACE, ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΚΠΝΤ

τη μέτρηση της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών —μια σειρά προτύπων που δίνει στις χώρες τη δυνατότητα να μετρούν με συγκρίσιμο τρόπο τα δεδομένα σχετικά με το φαινόμενο των ναρκωτικών. Οι δείκτες αυτοί αποτελούν μέρος μιας δέσμης πέντε εναρμονισμένων επιδημιολογικών δεικτών που ανέπτυξε το ΕΚΠΝΤ και εφαρμόζονται σήμερα από τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Σκοπός του παρόντος δελτίου για θέματα πολιτικής είναι η διερεύνηση δύο αλληλουσινδέομενων ερωτημάτων που αφορούν την εφαρμογή των επιδημιολογικών δεικτών στην παρακολούθηση της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών:

- Ποιοι είναι οι καταλληλότεροι δείκτες για τη μέτρηση και την παρακολούθηση της

προόδου που σημειώνει ο πρώτος στόχος της στρατηγικής της ΕΕ για τη μείωση της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών;

- Τι στοιχεία μπορούν να μας δώσουν οι δείκτες αυτοί σε σχέση με την πολιτική και ιδίως με τις δράσεις πρόληψης που αναφέρονται στο σχέδιο δράσης της ΕΕ;

Η στρατηγική και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο το ΕΚΠΝΤ μπορεί να συμβάλει στην παρακολούθηση των στόχων τους, παρουσιάζονται εκτενώς στο δελτίο γενικής ενημέρωσης με τίτλο *Making the most of the EMCDDA*, που απευθύνεται σε παράγοντες χάραξης πολιτικής αρμόδιους στον τομέα των ναρκωτικών [1].

Ορισμοί

Επικράτηση: είναι ο δείκτης μέτρησης του αριθμού των χρηστών ναρκωτικών σε μια χώρα ή κοινότητα και της κατανομής τους στον πληθυσμό. Ο δείκτης αυτός είναι χρήσιμος, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον οι υπάρχοντες τρόποι αντιμετώπισης ανταποκρίνονται στο μέγεθος του προβλήματος και απευθύνονται στις ανάλογες ομάδες πληθυσμού.

Επίπτωση: είναι ο δείκτης μέτρησης της συχνότητας με την οποία οι άνθρωποι κάνουν χρήση ναρκωτικών για πρώτη φορά. Χρησιμεύει στη στοχοθέτηση των δράσεων πρόληψης και την παρακολούθηση της μύησης νέων χρηστών, όπως προβλέπεται στη στρατηγική και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά. Οι πληροφορίες για τις συνθήκες που συνδέονται με την επίπτωση και τις μεταβολές της συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με το έργο της πρόληψης.

Βασικά ζητήματα πολιτικής με μια ματιά

1. Ποιος είναι ο καταλληλότερος δείκτης για την παρακολούθηση της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών στον γενικό πληθυσμό;
2. Ποια είναι η χρησιμότητα των ερευνών στον μαθητικό πληθυσμό όσον αφορά την παρακολούθηση της χρήσης ναρκωτικών στη νεολαία;
3. Ενδείκνυται το όριο «κάτω των 18» για την παρακολούθηση της επικράτησης και της μύησης νέων χρηστών στη νεολαία;
4. Μπορούν οι δείκτες επικράτησης να μας δείξουν πόσοι άνθρωποι από αυτούς που δοκιμάζουν ναρκωτικά συνεχίζουν να κάνουν χρήση;
5. Διατρέχουν κάποιοι μεγαλύτερο κίνδυνο να κάνουν διαρκή ή εντατικότερη χρήση ναρκωτικών απ' ότι άλλοι;
6. Ποια η σχέση τέτοιων ερωτημάτων με την πολιτική πρόληψης κατά των ναρκωτικών;

Δείκτες επικράτησης και επίπτωσης της χρήσης ναρκωτικών — Επισκόπηση

1. Πρόσφατη χρήση, ο καλύτερος δείκτης

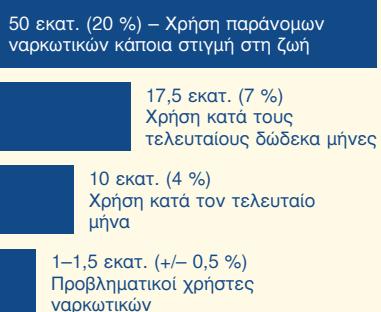
Η επικράτηση της χρήσης σε όλη τη ζωή είναι ένας αθροιστικός δείκτης του συνολικού αριθμού ανθρώπων που έχουν δοκιμάσει ναρκωτικά, συμπεριλαμβανομένων και πολλών που έχουν δοκιμάσει στο μακρινό παρελθόν. Εξ ορισμού, σε αυτόν το δείκτη χρήσης δεν μπορεί να υπάρξει παλινόρθηση. Αυτό σημαίνει ότι η επίγνωση της χρήσης δεν μπορεί να σημειώσει πτώση στον γενικό πληθυσμό σε σύντομο χρονικό διάστημα, ανεξάρτητα από το πόσοι άνθρωποι σταματούν να κάνουν χρήση ναρκωτικών ή αποτρέπονται από το να τα ξεκινήσουν. Επομένως, κάθε ξαφνική μείωση οφείλεται μάλλον σε μεθοδολογικούς παράγοντες —όπως μεταβολή των κοινωνικών συμπεριφορών ή διαφορετικές ερωτήσεις ερευνών— παρά στη μείωση της επικράτησης.

Αντί να μειώνεται, η επικράτηση χρήσης σε όλη τη ζωή τείνει να αυξάνεται χρόνο με το χρόνο, ανεξάρτητα από τις τάσεις στην πρόσφατη χρήση. Άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας, που ήταν ακόμη νέοι πριν αρχίσει να αυξάνει η χρήση ναρκωτικών κατά το διάστημα των 30 τελευταίων ετών, έχουν υπερβεί το ανώτερο όριο ηλικίας του διερευνούμενου πληθυσμού, ήτοι 15–64, και αντικαθίστανται από νεότερες γενιές που εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά χρήσης.

Συνεπώς, μολονότι χρήσιμος για άλλους σκοπούς, ο δείκτης επικράτησης χρήσης σε όλη τη ζωή δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση του στόχου που αφορά τη μείωση της επικράτησης της χρήσης ναρκωτικών στον γενικό πληθυσμό. Καταλλήλοτερος είναι ένας δείκτης που αντικατοπτρίζει ακριβέστερα τα επίπεδα πρόσφατης χρήσης, π.χ. κατά το προηγούμενο έτος ή μήνα.

Από τις έρευνες γενικού πληθυσμού διαπιστώνεται ότι περίπου 50 εκατ. άνθρωποι στην ΕΕ έχουν δοκιμάσει παράνομα ναρκωτικά κάποια στιγμή στη ζωή τους. Αυτός ο αριθμός αντιστοιχεί, με όρους επικράτησης χρήσης σε όλη τη ζωή, στο 20 % περίπου του πληθυσμού της ΕΕ, ηλικίας 15–64 ετών, δηλαδή ένας στους πέντε από εμάς. Ωστόσο, μόνο το 7 % περίπου έκαναν χρήση παράνομης ουσίας κατά το προηγούμενο της έρευνας έτος, και ακόμη λιγότεροι, πιθανώς το 4 % ή περίπου 10 εκατ. άνθρωποι, είναι σήμερα χρήστες (κατά το προηγούμενο της έρευνας μήνα) [2] (βλέπε διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1 — Χρήση ναρκωτικών στον γενικό πληθυσμό, ηλικίας 15–64 ετών (ΕΕ και Νορβηγία)

2. Έρευνες στον μαθητικό πληθυσμό, ένας πολύτιμος δείκτης

Οι έρευνες στον μαθητικό πληθυσμό χρησιμοποιούνται συνήθως με σκοπό να διαμορφωθεί μια συγκεκριμένη εικόνα της χρήσης ναρκωτικών στα παιδιά, καθώς και των παραγόντων που συνδέονται μαζί της [3]. Μια τέτοια έρευνα μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το 25 % του μαθητικού πληθυσμού ηλικίας 15–16 έχει δοκιμάσει παράνομα ναρκωτικά. Εκ πρώτης όψεως, αυτό δεν φαίνεται να διαφέρει πολύ από το ερευνητικό αποτέλεσμα στο σύνολο του πληθυσμού. Ωστόσο, στην ηλικία αυτή είναι πολύ πιθανό η δοκιμή ναρκωτικών να είναι πρόσφατη.

Επιπλέον, οι έρευνες που καλύπτουν μεγαλύτερο εύρος ηλικίας δειχνύουν ότι τα πρώτα ποσοστά δοκιμαστικής χρήσης ναρκωτικών παραπτηρούνται γύρω στο 11ο ή 12ο έτος της ηλικίας, τα οποία μπορεί να αυξηθούν πάνω από το 40 % μέχρι τα 18. Αυτό σημαίνει ότι η παρακολούθηση της χρήσης ναρκωτικών στους εφήβους εξαρτάται ιδιαίτερα από τον παραγόντα της ηλικίας: σε διάστημα δώδεκα μηνών μπορεί να κάνει χρήση ναρκωτικών για πρώτη φορά, και δε κάνναβης, μέχρι και το 10 % του υπό έρευνα πληθυσμού. Στην ομάδα αυτή, η επικράτηση της χρήσης σε όλη τη ζωή μπορεί να είναι ένας χρησιμός δείκτης μέτρησης, δεδομένου ότι η αύξηση της ηλικίας αντικατοπτρίζει το ρυθμό με τον οποίο αυξάνει η δοκιμή ναρκωτικών κατά τη διάρκεια της εφηβείας (βλέπε διάγραμμα 2). Άλλα, ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, η επικράτηση της πρόσφατης χρήσης παραμένει χαμηλότερη από τη δοκιμή τουλάχιστον μία φορά σε όλη τη ζωή και μόνο μια μειοψηφία αναφέρει συστηματική ή συχνή χρήση.

Ένας άλλος περιορισμός είναι ότι, μετά την ηλικία των 15 ή 16, η αναλογία των μαθητών που καλύπτουν οι έρευνες στον μαθητικό πληθυσμό μειώνεται. Αυτό καθιστά ακόμη δυσκολότερη την αξιόπιστη μέτρηση της κατάστασης που μεσολαβεί από την εφηβεία στην ενηλικίωση.

«Το να προσπαθούμε να διαμορφώσουμε μια αποτελεσματική πολιτική για τα ναρκωτικά χωρίς να προδιάνουμε σε ακριβείς εκτιμήσεις για την επικράτηση και την επίπτωση της χρήσης τους είναι σαν να θέλουμε να κατευθύνουμε ένα πλοίο χωρίς πηδάλιο.»

GEORGES ESTIEVENART
ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΟΥ ΕΚΠΝΤ

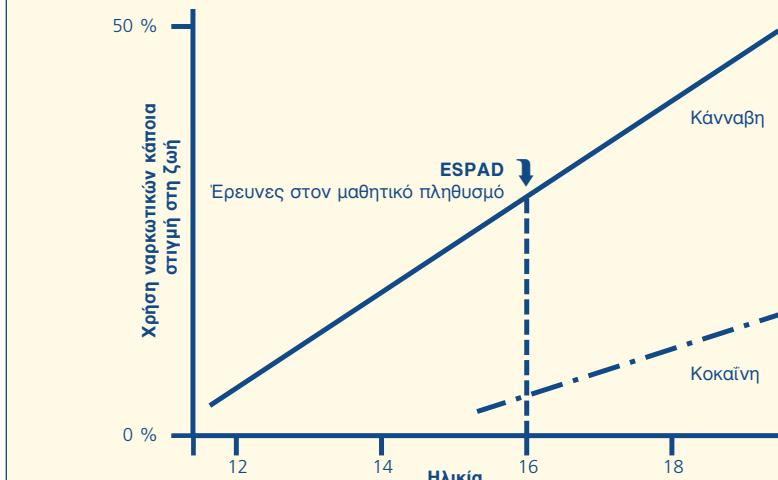
3. Η διεξαγωγή ερευνών στον νεανικό πληθυσμό πρέπει να συνεχίζεται και μετά τα 18

Όπως προαναφέρθηκε, οι έρευνες στον μαθητικό πληθυσμό δειχνύουν ότι η δοκιμή ναρκωτικών αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς κατά την εφηβεία. Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι ο μέσος όρος ηλικίας των μαθητών που κάνουν για πρώτη φορά, και δε κάνναβης, μέχρι και το 15ο έτος της ηλικίας ή και ακόμη νωρίτερα. Αυτό φαίνεται να επιβεβαιώνει το νεαρό της ηλικίας των χρηστών ναρκωτικών, ενώ δείχνει ότι η προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη μείωση της επικράτησης και της επίπτωσης της χρήσης μεταξύ των νέων κάτω των 18 ετών.

Εντούτοις, ενδέχεται να πρόκειται για παραπλανητικές εντυπώσεις. Το περιορισμένο ηλικιακό εύρος στις έρευνες του μαθητικού πληθυσμού αποκλείει εξ ορισμού τη διερεύνηση περιπτώσεων χρήσης ή έναρξης χρήσης ναρκωτικών πέραν του συγκεκριμένου εύρους. Αναπόφευκτα το αποτέλεσμα είναι ένα τεχνητά χαμηλό όριο ηλικίας στην οποία εμφανίζονται συνήθως τα νέα κρούσματα χρήσης. Έρευνες στον ευρύτερο πληθυσμό δειχνύουν ότι ο μέσος όρος ηλικίας έναρξης της χρήσης —ακόμη και κάνναβης— είναι συνήθως το 18ο έτος, ενώ τα υψηλότερα ποσοστά επικράτησης παραπτηρούνται

Διάγραμμα 2 — Ηλικιακή διαβάθμιση

Σχηματική αναπαράσταση της αυξανόμενης επικράτησης της χρήσης σε όλη τη ζωή παράνομων ναρκωτικών κάποια στιγμή με την ηλικία, κατά την εφηβεία

συχνά σε νεαρά άτομα που έχουν ήδη τελειώσει το σχολείο, π.χ. μεταξύ 20 και 24 ετών. Αυτό ισχύει κυρίως για άλλα ναρκωτικά εκτός της κάνναβης, π.χ. έκσταση, κοκαΐνη ή νηρώινη.

Συμπεραίνεται επομένως ότι όσο χρήσιμες και αν είναι οι έρευνες στον μαθητικό πληθυσμό, το ορίο κάτω των 18 ετών είναι πολύ χαμηλό για την παρακολούθηση των τάσεων της επικράτησης και της επίπτωσης της χρήσης ναρκωτικών στους νέους της ΕΕ. Το ορίο κάτω των 25 ετών θα ήταν καταλληλότερο.

4. Παρακολούθηση της μειοψηφίας των ατόμων που συνεχίζουν να κάνουν χρήση ναρκωτικών κατά τη διάρκεια της ζωής τους

Τα υψηλά επίπεδα χρήσης ναρκωτικών στους νέους γεννούν το ερώτημα αν πρόκειται για προσωρινή κατάσταση και αν κάποια ναρκωτικά εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά συνεχούς χρήσης. Ο καλύτερος τρόπος για να απαντηθεί αυτό το ερώτημα είναι η παρακολούθηση ομάδων νέων ανθρώπων για αρκετά χρόνια, ενώ μια πολύ χονδρική ένδειξη μπορούμε να έχουμε από τη συγκέντρωση των υπόλοιπων διαφόρων ναρκωτικών σε έναν πληθυσμό με το σύνολο εκείνων που έχουν κάνει χρήση κάποια στιγμή στη ζωή τους (δηλαδή το ποσοστό συνεχούς χρήσης).

Σύμφωνα με όλες τις έρευνες για τη χρήση ναρκωτικών, τα επίπεδα πρόσφατης χρήσης είναι πολύ χαμηλότερα από αυτά της δοκιμής τουλάχιστον μία φορά σε όλη τη ζωή. Σε ορισμένες μελέτες [4] διαπιστώνεται ότι τα υψηλότερα ποσοστά συνεχούς χρήσης παρατηρούνται στα ταυγάρα —πάνω από τους μισούς από αυτούς που δοκίμασαν κάποτε εξακολουθούν να καπνίζουν— και ακόμη περισσότερο στα οινοπνευματώδη ποτά, όπου ζεπερνούν τα τρία τέταρα αντίστοιχα. Τα ποσοστά συνεχούς χρήσης για τα παράνομα ναρκωτικά είναι σημαντικά χαμηλότερα, π.χ. 20 % ή ακόμη λιγότερο.

Αυτό σημαίνει ότι οι περισσότεροι από αυτούς που κάνουν χρήση παράνομων ναρκωτικών είναι είτε πειραματικοί χρήστες είτε κάνουν χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα όταν είναι νέοι. Αργότερα διαλόγουν για διάφορους λόγους που συνδέονται με την «εντατικώση» τους — σταθερή δουλειά, γάμος, παιδιά, οικονομικές ευθύνες, κλπ. Ωστόσο, εάν οι κοινωνικές συνθήκες παραμείνουν ευνοϊκές ως προς τη χρήση ναρκωτικών και η διαθεσιμότητα είναι εύκολη, τότε η χρήση ενδέχεται να παραταθεί. Η αναλογία όμως εκείνων που εξακολουθούν να κάνουν συστηματική ή πολύ συχνή χρήση ναρκωτικών είναι σχετικά μικρή. Η επικράτηση της βαριάς, προβληματικής χρήσης ναρκωτικών δεν είναι εύκολο να μετρηθεί με έρευνες και επομένων απαιτείται η χρήση ειδικών μεθόδων εκτίμησης [5].

5. Είναι μεγαλύτερος ο κίνδυνος των ναρκωτικών για ορισμένους ανθρώπους;

Πολλές μελέτες [6] διερευνούν την πιθανότητα ορισμένοι ανθρώποι να

Πίνακας — Παράγοντες κινδύνου της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών, διαφορετικοί από αυτούς της χρήσης ναρκωτικών

Παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών

- Ηλικία — αυξανόμενη χρήση μέχρι το 25ο έτος, και μείωση στη συνέχεια
- Φύλο — συνήθως μεγαλύτερη στους άνδρες, όχι πάντα με μεγάλη διαφορά
- Τρόπος διασκέδασης — μπαρ, ντίσκο, πάρτι
- Πρώην ωρίμαση — υιοθέτηση συμπεριφοράς ενηλίκου εν γένει, σε μικρότερη ηλικία απ' ό,τι συνήθως: σεξ, κάπνισμα, κατανάλωση οινοπνεύματος και ναρκωτικών
- Υψηλότερο διαθέσιμο εισόδημα (σε ορισμένες μελέτες η ανεργία είναι επίσης ένας παράγοντας κινδύνου)
- Αστικό περιβάλλον — μεγαλύτερη χρήση όσον αφορά τα παράνομα ναρκωτικά αλλά όχι το οινόπνευμα, τον καπνό, τα φάρμακα, τους διαλύτες, μικρότερη όσον αφορά την κάνναβη σε χώρες με παλαιότερο ιστορικό χρήσης
- Περιοχές με υψηλό δείκτη επικράτησης και διαθεσιμότητας ναρκωτικών
- Θετική εικόνα της χρήσης ναρκωτικών από τους συνομηλίκους
- Χρήση οινοπνευματωδών ποτών ή καπνού
- Γονείς που κάνουν χρήση ουσιών

Παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με την προβληματική χρήση ναρκωτικών

- Ατομικά χαρακτηριστικά — περιλαμβανομένων των γενετικών, του μεταβολισμού και της προσωπικότητας του ατόμου
- Διατάραξη/δυσλειτουργία διαπαιδαγώγησης/οικογένειας
- Χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση/κοινωνική περιθωριοποίηση/ανεργία
- Άλλα κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα — πρώιμες μαθησιακές δυσκολίες, χαμηλή αυτοεκτίμηση, κατάθλιψη
- Χρήση για πρώτη φορά σε μικρή ηλικία — ίδιας σε συνδυασμό με άλλα μαθησιακά προβλήματα
- Επανειλημμένη έκθεση σε διαθεσιμότητα ναρκωτικών — ίδιας όσον αφορά ευάλωτες ομάδες με άλλους παράγοντες κινδύνου
- Έλλειψη σαφούς και κατάλληλης πληροφόρησης σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία

διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να συνεχίσουν ή να κάνουν συχνότερη χρήση ναρκωτικών. 'Όπως είναι αναμενόμενο, η εικόνα είναι σύνθετη και όχι απολύτως συνεκτική. Ωστόσο, σύμφωνα με τις ενδείξεις (βλέπε πίνακα), πολλές από τις περιπτώσεις πειραματικής και διακοπτόμενης χρήσης ναρκωτικών από νέους συνδέονται στενά με την περιέργεια, τις συμπεριφορές συνομηλίκων και τον τρόπο ζωής, καθώς και με τη διαθεσιμότητα και την προσφορά ευκαιριών. Η χρήση ναρκωτικών μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος της «ψυσιολογικής» ωρίμασης και, όπως και άλλες νεανικές συμπεριφορές, τις περισσότερες φορές εξασθενίζει και εγκαταλείπεται με το πέρασμα του χρόνου.

Η πιο συχνή προβληματική χρήση ναρκωτικών συνδέεται τις περισσότερες φορές με ατομικές ή οικογενειακές δυσκολίες και αντίξεις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Αυτές έχουν σχέση με παράγοντες που συνδέονται συχνά με άλλα κοινωνικά προβλήματα, όπως ψυχικά νοσήματα ή εγκληματικότητα. Θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι, αν η χρήση ναρκωτικών γίνει συνηθέστερη στον γενικό πληθυσμό, είναι πολύ πιθανότερο τα άτομα που αντιμετωπίζουν τέτοιους είδους προβλήματα να καταφύγουν σε ακόμη βαρύτερη χρήση ναρκωτικών.

6. Αντίκτυπος της πολιτικής πρόληψης για τα ναρκωτικά

Τα παραπάνω αντικατοπτρίζουν δύο ευρείες επιλογές στρατηγικής της πολιτικής πρόληψης για τα ναρκωτικά. Παρόμοια

περίπτωση αποτελεί η πολιτική που αικολουθείται για την κατανάλωση οινοπνεύματος. Δηλαδή, είτε γίνεται προσπάθεια μείωσης της κατανάλωσης ανά άτομο, είτε η προσοχή επικεντρώνεται σε όσους κάνουν βαριά χρήση οινοπνεύματος ή και σε συγκεκριμένους κινδύνους όπως είναι η οδήγηση υπό την επήρεια οινοπνεύματος.

Η μια επιλογή είναι να προσεγγίσουμε το πρόβλημα των ναρκωτικών με την επιδίωξη να μειωθεί η χρήση ναρκωτικών σε ολόκληρο το πληθυσμό γενικά και ίδιως στους νέους. Το σκεπτικό είναι να μειωθεί ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο να κάνουν κάποια στιγμή πιο συχνή και/ή προβληματική χρήση ναρκωτικών. Η άλλη επιλογή είναι να δοθεί λιγότερη έμφαση στην πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών αυτής καθαυτή —δεδομένου ότι στις περισσότερες περιπτώσεις έχει περιορισμένη βαρύτητα και διάρκεια και σε κάθε περίπτωση μειώνεται με την ηλικία — και να εστιαστεί το ενδιαφέρον σε ομάδες και περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα σε καινοτόμες προσεγγίσεις της νεολαίας που διατρέχει τέτοιου είδους κινδύνους και στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, της εγκληματικότητας των νέων και της κοινωνικής επανένταξης των χρηστών ναρκωτικών.

Η εξισορρόπηση αυτών των στοιχείων εξαρτάται από τοπικές ή εθνικές συνθήκες, αλλά σαφώς οι διαφορετικοί δείκτες απηχούν διαφορετικές πτυχές αυτού που ονομάζουμε «επικράτηση της χρήσης ναρκωτικών».

Συμπεράσματα

Δείκτες επικράτησης και επίπτωσης της χρήσης — Ζητήματα πολιτικής

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο συνοψίζει μέρος του προβληματισμού που αναπτύσσεται σήμερα σχετικά με την εφαρμογή των δεικτών επικράτησης και επίπτωσης της χρήσης, προκειμένου να συμβάλει στη χάραξη πολιτικής πρόληψης της ΕΕ για τα ναρκωτικά, και προτείνει ορισμένες πρόσθετες πηγές πληροφόρησης για όσους επιθυμούν να μάθουν περισσότερα. Τα ακόλουθα συμπεράσματα μπορούν να φανούν χρήσιμα για τον προσανατολισμό της πολιτικής στο μέλλον:

1. Για την παρακολούθηση των επιπέδων χρήσης ναρκωτικών στον γενικό πληθυσμό είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται οι δείκτες πρόσφατης ή τρέχουσας χρήσης αντί του δεικτή επικράτησης της χρήσης σε όλη τη ζωή.
2. Οι έρευνες στον μαθητικό πληθυσμό είναι χρήσιμες, προκειμένου να παρακολουθείται η εξέλιξη της επικράτησης της πειραματικής χρήσης ναρκωτικών στους μαθητές, με την προϋπόθεση ότι λαμβάνεται υπόψη η σημαντική αύξηση της χρήσης με την ηλικία και ότι μετά το 15ο ή 16ο έτος οι έρευνες αυτές δεν καλύπτουν πλέον σημαντικά τμήματα της νεολαίας.
3. Ο προσανατολισμός των ερευνών σε νέους ανθρώπους κάτω των 25 κρίνεται καταλληλότερος από τον περιορισμό τους στις ηλικίες κάτω των 18. Τα υψηλότερα επίπεδα χρήσης ναρκωτικών, καθώς και σημαντικά ποσοστά έναρξης της χρήσης, παρατηρούνται συχνά μετά το 18ο έτος της ηλικίας.
4. Μόνο μια μειοψηφία συνεχίζει να κάνει συστηματική χρήση ναρκωτικών αργότερα στη ζωή της. Οι περισσότεροι άνθρωποι που δοκιμάζουν ναρκωτικά, το κάνουν πειραματικά ή διακοπτόμενα ή για περιορισμένο χρονικό διάστημα.
5. Η σχετικά μικρή αναλογία χρηστών ναρκωτικών που συνεχίζουν να κάνουν περισσότερο συχνή, προβληματική χρήση εμφανίζει συχνά άλλα προσωπικά ή κοινωνικά προβλήματα που τη θέτουν σε μεγαλύτερο κίνδυνο.
6. Η κατεύθυνση των στρατηγικών και των δράσεων πρόληψης για τα ναρκωτικά εξαρτάται από το αν η προτεραιότητα δίνεται γενικότερα στη μείωση της χρήσης ναρκωτικών ή ειδικότερα στους παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με τη συνεχή και πιθανώς εν δυνάμει προβληματική χρήση.

Βασικές πηγές

[1] European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2001), *Making the most of the EMCDDA*, ΕΚΠΝΤ, Λισσαβόνα, 2001 (http://www.emcdda.org/multimedia/publications/Policy_briefings/pb00_en.pdf).

[2] Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ) (2001), *Έτησια έκθεση σχετικά με την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση 2001*, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 2001, Κεθαλαι 1. (βλέπε επίσης εθνικές εκθέσεις Reitox 2001 και τακτικούς πίνακες στατιστικής).

[3] Σουηδικό Συμβούλιο Τεκμηρίωσης για το Αλκοόλ και τα άλλα Ναρκωτικά (CAN) και Ομάδα Συνεργασίας για την Αντιμετώπιση της Χρήσης και της Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών (Ομάδα Πομπιντού) (2000), *The 1999*

ESPAD report (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs), Στοκχόλμη, 2000.

[4] Abraham, M.D., Cohen, P.D.A., van Til, R.-J., and Langemeijer, M.P.S. (1998), *Licit and illicit drug use in Amsterdam — III: Developments in drug use 1987–1997*, CEDRO, Centrum voor Drugsonderzoek, Universiteit van Amsterdam, Άμστερνταμ, 1998.

[5] Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ) (2000), *'Prevalence and patterns of problem drug use'* (http://www.emcdda.org/situation/theme/problem_drug_use.shtml).

[6] Lloyd, C. (1998), *'Risk, vulnerability and problem drug use: identifying high-risk groups'*, *Drugs: education, prevention and policy*, 5, pp. 217–232.

Διαδίκτυο

Στρατηγική και σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2000–2004) http://www.emcdda.org/policy_law/eu/eu_actionplan.shtml

Βασικοί επιδημιολογικοί δείκτες του ΕΚΠΝΤ http://www.emcdda.org/situation/methods_tools/key_indicators.shtml

Ζητηση και προσφορά ναρκωτικών, Έτησια έκθεση 2001 (κεφάλαιο 1) http://annualreport.emcdda.org/multimedia/Annual_Report_2001/ar01_el.pdf

Δεδομένα για την επικράτηση (EMCDDA 2001 Annual report data library) <http://annualreport.emcdda.org/en/sources/index.html>

Τα ναρκωτικά στο προσκήνιο είναι μια σειρά δελτίων για θέματα πολιτικής που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ), με έδρα τη Λισσαβόνα. Τα δελτία δημοσιεύονται έξι φορές ετησίως στις ένδεκα επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στη νορβηγική. Γλώσσα πρωτοτύπου: αγγλικά. Μπορούν επίσης να μεταφορτωθούν από την ιστοθέση του ΕΚΠΝΤ (<http://www.emcdda.org>).

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε μέρους με αναφορά της πηγής. Για δωρεάν συνδρομές και παρατηρήσεις απευθυνθείτε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση (info@emcdda.org). Δηλώστε τα στοιχεία σας στην αρχική σελίδα του ΕΚΠΝΤ για να ενημερώνεστε σχετικά με νέα έγγραφα.

